

2.5. Laajentuva metafora ja poeettisuus

Edellä on esitelty sattuman käyttöä metaforisen tekstin muodostamisessa, mutta ilmaisua ”sattuma” ei ole vielä problematisoitu. Viimeistään psykoanalyysi on osoittanut, että kaikessa ihmisen toiminnassa yllättävän vähän sattumaa. Myös poeettiseen semiotiikkaan tukeutuen voidaan osoittaa, että vaikka satunnaisissa kielikuvissa ja lauseissa ei näytä olevan logiikkaa, tarkemmin katsoen niiden taustalta löytyy kielen omaa johdonmukaisuutta. Surrealistiseen kirjoittamiseen yksi johdonmukaisuutta tuottava strategia perustuu Riffaterren (1983) mukaan laajennettuun metaforaan. Hän osoittaa, että kyse on kielen itsensä tekstiä synnyttävästä prosessista. Perinteinen retoriikka painotti sitä, kuinka ajatusta tulee ensin kehittää ja sitten kiteyttää metaforaksi. Ajatuksen kehittäminen huipentui siis parhaimmillaan tiiviiksi kuvaksi. Laajennettu metafora toimii toisinpäin: aluksi on ydinajatus, joka sitten purkautuu siihen liittyvien kuvien sarjaksi.

Spontaanista verkkokirjoittamisesta voi löytää samoja piirteitä kuin surrealistien harjoittamista käytännöistä. Yhdellä istumalla tuotettu teksti on käytäntö, jota jo surrealistit harrastivat ja joka on suosittua myös verkkoblogien kirjoittamisessa. Kuten eräs blogikirjoittaja sanoo ”istun vain ja annan tulla”. Tällaisessa tilanteessa kirjoittaja itse asettuu tarkastelemaan, mitä sillä kertaa syntyy. Riffaterre, joka ei tarkastele kirjoittamista vaan tekstin syntymisen kielellistä dynamiikkaa, esittää, että assosioivasta ilmitasostaan huolimatta tällaiset tekstit ovat huomattavan yhtenäisiä. Kirjoittajan kontrollista syntyneen yhtenäisyyden sijaan niissä on kielen tuottamaa yhtenäisyyttä.

Riffaterre puhuu tekstin kehkeytymisestä (text production) laajennetun metaforan periaatteen mukaan. Teksti kehkeytyy tietyn ydinkuvan synnyttämänä. Semiotikkona hän rajautuu tarkastelemaan vain tekstin tason tapahtumia, sen sijaan kirjoittava ihminen jää tarkastelun ulkopuolelle. Riffaterren käsitystä luovasta kielestä onkin pidetty liikaa kielisysteemiin perustuvana, sillä kirjoittaminen ei ole vapaata vaan rinnastuu erilaisin säännöin pelattavaan peliin (Lyytikäinen 1995, 28). Subjektikeskeisen luovuuden sulkeistaminen ja kielen luovuuden korostaminen eivät kuitenkaan tee kirjoittamisesta mekaanista peliä. Vaikka Riffaterren teoriassa ei ole sijaa itseilmaisuuksiin perustuvalla kirjoittamisella, se käsittelee kielellisiä voimia, jotka antavat kirjoittajalle oivalluksia ja jotka koetaan antoisiksi.

Riffaterren teorian lähtökohta on seuraava: kirjoittajan oivalluksena kokema seikka on ydinlauseke (*matrix*), jonka potentiaali purkautuu kirjoittajan laajentaessa tuota ydinlauseketta. Näin ollen

tekstin muodostumista voi pitää 'sanan laajentumana'. Mallarmèn tunnettu lausuma: *Le livre, expansion totale de la lettre* (kirja, kirjaimen totaalinen laajentuma) ilmaisee tätä kielikeskeistä dynamiikkaa. Riffaterren mukaan teksti syntyy ydinlausekkeen (*matrix*) laajentuessa ja purkaessa voimansa kokonaisuudeksi. Teksti syntyy lähtökohtana olevan invariantin laajentuessa ja tuottaessa erilaisia variantteja. (Lyytikäinen 1995, 28.)

Artikkelissaan ”The Extended Metaphor in Surrealist Poetry“(1983) Riffaterre esittää, että surrealistinen runous muodostaa eräänlaisia kielellisen voiman purkaumia. Kun surrealistisia tekstejä luetaan laajentuvina metaforina¹, niiden johdonmukaisuus paljastuu:

”Surrealist images are arbitrary only in relation to our habitual logic and utilitarian attitude toward reality and language” (Riffaterre 1983, 202).

Kirjoituksen synnyn kannalta hänen näkökulmansa on kiinnostava, koska sen myötä voidaan osoittaa, kuinka assosioiva kieli tuottaa semioottisen dynamiikan mukaisia muotoja.² Riffaterren mukaan surrealistien kieli, syrjäyttäessään logiikan ja merkitysten luomiseen tähtäävän kontrolloidun ilmaisun, ei tuotakaan alitajunnasta kumpuavia kuvia vaan kielellisten ydinoivallusten purkautumisia.

Riffaterre on näin tuonut esille seikan, joka puuttuu esimerkiksi Ricoeurin kielen luovien voimien tarkastelusta. Hän osoittaa *La production du texte* -teoksessaan (1979 engl. 1983), millä tavalla laajennettu metafora toimii kielen luovana voimana. Analysoidessaan surrealistien teksteistä löytämänsä laajennetun metaforan periaatetta Riffaterre osoittaa, kuinka käsittämättöminä pidetyt assosiaatiot noudattavatkin tiettyjä periaatteita. Vapaat miellelyhtymät syntyvät usein laajentuen ydinlausekkeen ympärille. Kirjoitus, joka irrottautuu realismista eli syy- ja seuraussuhteille perustuvasta logiikasta, alkaa seurata kielen monikerroksista dynamiikkaa. Surrealistinen teksti vaikuttaa alitajunnan tuottamilta irrallisilta assosiaatioilta vain silloin, kun sitä tarkastellaan erillisinä kielikuvina. Surrealistisen kuvaston selityksiä voikin löytää laajemmasta tekstikokonaisuudesta käsin (Riffaterre 1983, 202). Näin hän tulee puolustaneeksi metaforisen kirjoittamisen periaatetta erotuksena metaforisten kuvien laatimisesta.³

¹ ”Laajennettu metafora” (Extended metaphor) on tässä korvattu termillä laajentuva metafora, haluan tässä vaiheessa välttää korostamasta kirjoittavan subjektin toimintaa.

² Kirjoittamisen sijaan on tässä vaiheessa osuvampaa puhua tekstikeskeisesti kirjoituksen synnystä.

³ Tämä on seikka, joka oikeuttaa tukeutumaan Riffaterren semotiikkaan jatkaessani Ricoeurin kehittämää – metaforaan perustuvaa - teoriaa kielen luovasta toiminnasta.

Kun lukija tietää, että tekstissä on satunnaisia elementtejä, hän tulkitsee niitä yleensä perusmetaforan vertaamisrakenteen mukaan. Riffaterre ei kiistä perusmetaforaa: se, minkä avulla (*vehicle*) jotain osoitetaan (*tenor*), on keskeinen keino hakea yhteistä siltaa erillisten sanojen välille. Surrealistiset kielikuvat vain korvaavat intentionaaliset merkityksen sillat sattumanvaraisuudella. Tätä yhdistämistä varten tarvitaan konjunktioita tai muita yhdistäjiä (*connectives*). Lausetta muodostavat yhdistävät sanat luovat rakennetta ja saavat aikaan mielikuvan siitä, että seikkojen välillä olisi suhteita ja vastaavuuksia. Olennaista on, että yhdistäjät ovat vain rakenteellisia seikkoja vailla intentionaalista merkitystä. (Riffaterre 1983, 208.)

Surrealistien assosiativisten kuvien syntyä voidaan pitää kielen semioottisena toimintana, ei intentionaalisisena ilmaisuna. Riffaterre on tarkan tekstianalyysin avulla osoittanut, kuinka surrealistinen kuva saa selityksensä siitä, mikä edeltää sitä. Kuvien ketjuuntuminen ei ole täysin satunnaista, vaan siinä on laajennetun metaforan yhtenäisyyttä. Tämä johtuu kirjoitusprosessista, jossa tekstin täytyy syntyä yhdellä istumalla. Vapaasti assosioivassa kirjoitusprosessissa ydinlauseke purkautuu metaforien sarjaksi esimerkiksi siten, että yhdistävänä tekijänä on pelkästään sanasto. Jokainen yksittäinen sana paljastaa metaforisesti yhden aspektin kokonaisuudesta. Koska ensimmäinen metafora toimii usein avaimena tämän kokonaisuuden ymmärtämiseen, voidaan puhua laajennetusta metaforasta (Riffaterre 1983, 202).

Riffaterren käsittelemää laajentuvan metaforan dynamiikkaa voidaan tarkastella myös assosioivassa verkkorunoudessa. Esimerkiksi Mikael Bryggerin runolaboratorioksi nimeämään blogin *Valkoinen piste, pilkku* yksi runon luonnos voidaan tulkita laajentuvana metaforana.

”niissä puheissa on jotain minkä aina imen alas/ylös
pähän päästyään oman mädäntymisensä aivot, N+1
tihrustusta sumenneilla sormillaan, ei kun vihrenneillä varsillani, väistyvillä oksillani“
(Brygger 3.1.2006)

Yllä olevien säkeiden ydinlausekkeeksi voidaan hahmottaa *tihrustusta sumenneilla sormilla*. Se voidaan tulkita näyttöpäätteen väsyneen selaamisen metaforaksi. Jokaisesta säkeestä on löydettävissä viittaus joko selaamiseen, monitoriin tai näppäimistöön. Selkeä merkki väsyneestä selaamisesta on avaussäkeen ilmaus *alas/ylös*, jota voi pitää monitorissa olevan tekstin edestakaisen rullaamisen merkinä: ensin tekstiä edetään alas, ja koska kiinnekohtaa ei löydy, niin edetään ylös.

Alas/ylös-liike ilmaisee tuloksetonta tekstin rullaamista, jossa varsinainen lukeminen ei pääse alkamaan. Toinen, matemaattinen symboli $N+1$ ilmaisee, että selaamisessa on kyse toiminnasta, joka ei koskaan lopu.

Toisen säkeen kaksimerkityksinen *päähän päästyään* on myös tulkittavissa muunnokseksi selaamisen ydinkuvasta: se ilmaisee sekä loppua että sitä, kuinka päätyessään päähän tämä toiminta tuhoaa ajattelun tai ainakin muuttaa ajattelun paikkaa päästä sormiin. Aivojen mädäntymisen kuvan kääntymisen kiasmiksi *mädäntymisen aivot* painottaa tällaisen tapahtumisen arvoituksellisuutta.

Säkeiden metaforinen kuvasto liittyy siis loputtomaan ja selailevaan näyttöpäätteen silmäilyyn. Viimeinen säe ja ydinlauseke ilmaisevat, mitä tämä verkkoselaaminen on: se on sormiin siirtynyttä mekaanista toimintaa, joka korvaa sekä näkemisen että ajattelun. Ydinlauseke *tihrustusta sumenneilla sormilla* toimii synestesiaa, väsymyksen aiheuttaman aistien sekaannuksen ilmaisuna. Samalla se ilmaisee myös moniaistisuuden rappiota. Tämä rappio etenee aste asteelta siten, että ensin menee ajattelukyky, sitten näkökyky ja jäljelle jäävät vain monitorin liikettä säätelevät sormet.

Sormiin on siirtynyt kuitenkin muisto sekä näkemisestä (*tihrustus*) että ajattelusta (*sumentuminen*), ja näin ydinlausekkeesta aiheutuu myös runon käänne. Vihrenneet varret ilmaisevat, kuinka sormet nähdään yllättäen jonkin uuden ja orastavan merkinä. Tämä käänne ilmenee tosin voimattomana ja heiveröisenä versomisen metaforana. Olennaista on huomata, että kyseessä on näkökulman muutos ydinlausekkeeseen: väsynyt *tihrustus sumenneilla sormilla* saakin lopuksi uuden painotuksen sormien kannalta.

Riffaterre sanoo, että keskeinen semanttinen piirre assosiativisessa kirjoittamisessa on korvaamisen periaate. Kuvailevaa esittämistä palvelevien sanojen tilalle tulee sanoja, jotka eivät kuvaile mutta kuuluvat samaan semanttiseen kenttään kohteen kanssa. Assosioinnissa sanat korvautuvat toisilla, ja semioottisen periaatteen mukaan tämä tapahtuu joko metonyymisen lähekkäisyyden tai synonyymien perusteella, molemmat ovat tilanteeseen liittyvän sanaston käyttämisen periaatteita (Riffaterre 1986, 205). Vaikka Riffaterre ei puhu kirjoittamisesta, voidaan silti sanoa, että nimenomaan kirjoitustilanne tuottaa aina jonkinlaista yhtenäisyyttä tekstiin.

Synonyymien tai metonyymien korvaamisen periaate löytyy myös yllä olevista Bryggerin säkeistä. Runon sanasto liittyy monitoriin, näppäimistöön, silmiin ja sormiin. Keskeisenä

strategiana on nimenomaan synestesian avulla tapahtuva korvaaminen: tuttuja aistimuksiin liittyviä seikkoja korvataan toisilla. Tämä korvaaminen alkaa varsin huomaamattomasti jo runon alussa, kun lukeminen korvautuu kuuntelulla. *Niissä puheissa on jotain minkä aina...*-säkeessä puheella viitataan verkkotekstien lukemiseen. Tämä säe luo mielikuvan sosiaalisesta jutustelusta, jota kertoja yrittää seurata löytämättä kuitenkaan kiinnekohtaa.

Myös *imeminen* on synestesia. Imevän suun sijaan se ilmaisee aktiivisesti lukevaa katsetta ja tiedon ”imurointia”. *Imeminen* on aistimuksena siis päinvastainen kuin päämäärätön näyttöpäätteen tekstin *ylös/alas* rullaaminen. Samalla *imeminen* on tietokonesanastoon kuuluva tallentamisen synonyymi, imurointi tai imuttaminen. Synonyymisen korvaamisen periaatteen mukaan *imeminen* ilmaisee runon kehittymisen suunnan. *Imeminen* on lukemista korvaava kaksimerkityksinen sana: merkityksensä kohteeseen imeytyvää katsetta se liittyy samaan prosessiin kuin myöhempi *tihrustaminen*. Sanan toinen merkitys ”imurointi” ennakoii runon käännettä. Tietokoneslangissa *imurointi* viittaa nimenomaan isojen tietomäärien lataamiseen – näin siis *imeminen*kin liittyy yhtenäiseen tilanteeseen, liian informaation selaamiseen. Tällaiset sanastolliset siirtymät kuuluvat vapaan assosioinnin dynamiikkaan. Se, että ne eivät ole tietoisia, viittaa siihen, että ne syntyvät kielen dynamiikan tuottamina. Vaikka assosiaatiot eivät ole merkityksen tasolla tarkkaa ilmaisua, eivät ne silti ole mielivaltaisia, vaan kuuluvat yhtenäisessä tilanteessa esiin tulevaan sanastoon tai niitä korvaaviin ilmaisuihin.

Surrealistien keskeinen sääntö oli pitää kirjoitustilanne yhtenä tapahtumana silloinkin, kun teksti uhkaa katketa. Riffaterren mukaan keinotekoinen tekstin jatkaminen on keskeinen assosiativisen kirjoittamisen strategia. Kun tekstin kehittäminen on vaarassa katketa, tilalle otetaan mahdollisimman keinotekoinen rinnastus. Bryggerin teksti päättyy *ei kun* -sanaparin aiheuttamaan avoimen keinotekoiseen käänteeseen: *Tihrustusta sumenneilla sormillaan, ei kun vihrenneillä varsillani*. Tämä näyttöpäätteen rasittavaan katselemiseen viittaava ajatuskuviokuva kielletään ja korjataan. Sen jälkeen sanasto vaihtuu kvasilyyrisiksi puun ja sormista versovien oksien sanastoksi. Käänteiden myötä väsyttävä selaaminen muuttuu orastavan kirjoittamisen merkiksi. Kaiken kaikkiaan siis sormien korvaaminen vihertyvillä oksilla ilmaisee kirjoittamisen virkistävää vaikutusta. Keskeistä on se, että laajennettu metafora toimii konventionaalista kuvausta vapaammin. Esimerkkirunossa se tuo esille ennen kaikkea yllättävien ja sattumanvaraisten rinnastusten muodostumisen.

On kuitenkin vielä tarkastelematta, mihin laajennettu metafora perustuu. Mikä on kielessä se voima, joka sysää kirjoituksen tällaiseen prosessiin? Riffaterrella kielen voima on intertekstuaalisuutta ja

kirjoituksen liikkeelle sysäävä voima on peräisin toisesta sanasta. Aiemmin sanottu ei ole vain passiivinen tausta kirjoittajalle, vaan se luo voimakkaiden kielellisten latautumisen alueita, jotka aktivoituvat kirjoittaessa.⁴

Riffaterren mukaan voimakkaimmat kirjoittamisen impulssit tulevat jo sanotusta käsin. Poettisia tekstejä tutkiessaan Riffaterre on ”avannut näkymiä intertekstuaalisuuden yllättäviin aaretkätköihin”(Lyytikäinen 1995, 27). Nämä aarteet ovat rikkaudessaan verrattavia niihin, joita aiemmin pidettiin kollektiivisen alitajunnan voimina, seikkoina jotka eivät tule vain erillisen subjektin alitajunnasta. Kieli on kollektiivinen, se on voimakkaiden lauseiden muodostama tekstien universumi niin, että kirjoittajan oivallus voidaan nähdä jonkun aikaisemman lauseen aktivoitumisena. Riffaterre on, tutkiessaan surrealistien assosiatiivisia tekstejä korvannut puheen alitajunnasta (*subconscious*) puheella kielen kerroksisuudesta (*subtext*).⁵ Nämä käsitteet ovat käytännössä varsin lähellä toisiaan. Yleensä alitajuntaan liitetyt voimat ovat Riffaterren mukaan tarkemmin ottaen intertekstuaalisia voimia.

Riffaterren kuvaama tekstin liikkeelle sysäävä ydinlauseke on intertekstuaalinen heräte (Lyytikäinen 1995, 28–29).⁶ Kirjoittaja on jostain muualta mieleen tulleen sanan tai lauseen vallassa silloin, kun teksti saa alkusysäyksensä. Kirjoittaja vapauttaa tuota ydinlausekkeeseen kätkeytyvää potentiaalia luomalla hypogrammien sarjoja, kuten Riffaterre sanoo, ja nuo sarjat ovat intertekstuaalisen ydinlausekkeen variantteja. Kirjoittamisessa siis jokin aiemmin sanottu aktivoituu, muuntuu ja tulee eläväksi.

Riffaterren mukaan siis ydinlauseke on pelkkää kielellistä potentiaalia, joka purkautuessaan synnyttää tekstin, ja kirjoittaja on tämän tapahtuman toteuttaja. Tällainen tapahtuma vaikuttaa ennen kaikkea runouden kirjoittamisen periaatteelta. Runoudessahan keskitytään kertovan rakenteen luomisen sijasta sanaan ja lauseeseen. Kuten Jonahtan Culler sanoo:

A poet creates a poem in taking a word or sentence and expanding it into a text by using a series of hypograms, modifying each in some way so as to make it a variant of his original structure (Culler 2001, 92).

⁴ Myös tältä kannalta Riffaterren semiotiikka tarkoittaa Ricoeurin hermeneuttista kirjoittamiskäsitystä. Tehtävä on avata tilaa sille ”mitä voidaan sanoa sen pohjalta mitä on jo sanottu“ (Ricoeur 1991, 471).

⁵ Riffaterren omassa käsitteistössä subteksti –käsitteen korvaa usein hypogrammi.

⁶ Lyytikäinen 1995, 28-29 ”Muna vai kana – erä tukintapeliä Michael Riffaterren inspiroimana“ teoksessa Mervi Kantokorpi (toim) *Kuin avointa kirjaa.*)

Proosassa vastaava periaate toimii vähemmän assosiativisesti, mutta kuten Riffaterre on painottanut, esimerkiksi ympäristön kuvaus proosassa toteuttaa usein samanlaista ydinlausekkeen muuntelun periaatetta. Usein ydinlauseke on vaikuttava mietelause tai klisee, jota teksti hahmottaa ja muuntelee. Suomennos ”ydinlauseke“ johtaa sikäli harhaan, että sitä ei läheskään aina voi paikallistaa lausekkeeksi. Ydin voi myös olla sana, jota ei koskaan sanota, silloin teksti kehittyy tuon ilmaistemattoman ympärille. (Riffaterre 1986,19.)

On kyseenalaista, pysyykö Riffaterre tiukasti semiotiikan piirissä, koska hän elollistaa kielen intertekstuaalisiksi voimiksi. Tässä suhteessa hänen teoriansa intertekstuaalisuudesta on poikkeuksellinen, sillä siinä ei ole kyse neutraaleista tekstien siirtymistä kielisysteemin sisällä vaan kielen voimista ja niiden vaikutusvallasta. Näin hän pelastaa intertekstuaalisuuden pelkältä kielisysteemin neutraalilta alueelta sosiaalisen elämän alueelle. Intertekstuaalisuus merkitsee Riffaterrelle kielen luovaa elämää, mikä tekee hänen teoriastaan kirjoittamisen kannalta antoisan. Tekstin syntymisen (text production) kielelliset prosessit ovat tämän elollistamisen ansiosta liitettävissä kirjoittamisen kokemukseksi.

Oleennaista Riffaterren teoriassa on se, että kirjoittamisen tilanteessa tapahtuu avautuminen intertekstuaalisille kielen voimille. Lähtökohtana voi olla esimerkiksi kirjoittajan mielessä pyörivä klisee, jopa häiritsevän fraasimainen ilmaus, joka sysää kirjoittamisen liikkeelle ja tuottaa kaikkea muuta kuin kliseisen tekstin. Kliseen ja näin syntyvän tekstin suhde on intertekstuaalinen (Culler 2001, 91.) Näitä liikkeelle sysäviä seikkoja on kielessä monenlaisia, klisee on yksinkertaisin esimerkki Riffaterren hypogrammista. Alkususäyksenä voi olla esimerkiksi klisee: *runoilija kirjoittaa sydänverellään*. Mielikuva sydänverestä ja kirjoittamisesta saa uuden muodon esimerkiksi Sylvia Plathin säkeessä *runous on verisuihku, sitä ei voi sulkea*. Runouden tradition myötä ”sydänverellä kirjoittamiseen” on liittynyt runsaasti potentiaalista ilmaisuvoimaa, joka on jähmettynyt kliseeksi. Purkautuessaan tämä kliseeseen kätkeytynyt voima aktivoituu ja tuottaa uusia ilmaisuja samasta asiasta.

Riffaterren intertekstuaalinen painotus merkitsee uutta näkökulmaa kuluneisiin kielikuviin. Kliseet ovat oivallusten lähteitä, joissa kuollut kieli aktualisoituu eläväksi (Riffaterre 1983,16). Aiemmin Ricoeur oli kiinnittänyt huomionsa vain elävään metaforaan painottaen sitä, että luova kieli hakeutuu systeemin rajoille ja uuteen. Riffaterre kääntää huomion kielen äärirajoiden sijaan kielelliseen traditioon. Intertekstuaalisuuden myötä voidaan ymmärtää, kuinka kielen luovuus

konkreettisesti ammentaa traditiosta. Kun kliseet ja kuluneet kielikuvat ymmärrettiin Ricoeurin analyysissä vain eräänlaisena metaforien kuonana ja rasiitteena, niin Riffaterre on osoittanut juuri niissä piilevän potentiaalisen voiman. Vanhan ja jähmettyneen kielen lähde ei silloin ole vain luova subjekti vaan kliseiden oma latentti voima, joka aktualisoituu kirjoittamisessa.

Kliseeseen liittyvän latentin voiman tarkastelu ei ole vain satunnainen esimerkki siitä, mitä kirjoittamisessa tapahtuu, vaan se osoittaa, että kirjoittaminen ei suinkaan ole vain uuden tekstin muodostamista. Kliseen intertekstuaalinen merkitys on siinä, että latenttina oleva kielen potentiaali purkautuu ja muodostaa uusia ilmaisuja. (Riffaterre 1986, 206.) Riffaterren huomio intertekstuaalisuudesta tekee mahdolliseksi ymmärtää kirjoittamisen tapahtuman kielellistä puolta. Hän syventää olennaisella tavalla Ricoeurin metaforaan keskittyvää teoriaa kielen luovuudesta. Riffaterren myötä ajatus, jonka mukaan kirjoitus syntyy aina jo kirjoitetun pohjalta, saa uuden muotoilun – jo kirjoitettu on kirjoituksen synnyssä vaikuttava oivalluksen lähde.

Kirjoittaminen on näin hermeneuttinen prosessi: tekstin liikkeelle sysäävä alku voidaan nähdä samanaikaisesti sekä konventiona että uuden ilmaisun mahdollisuutena. Kysymys kirjoittamisen konventionaalisesta lähtökohdasta liittyy perustavalla tavalla Riffaterren teoriaan. Poeettinen kieli ei ole vain evoluutiota, joka hakeutuu systeemin rajoille, vaan se myös kirjoittaa konventioita uusiksi. Nuo konventiot ovat samalla kertaa sekä kielellisiä rutiineja että intertekstuaalisia luovuuden lähteitä.